

ANNA DZIEDUSZYCKA

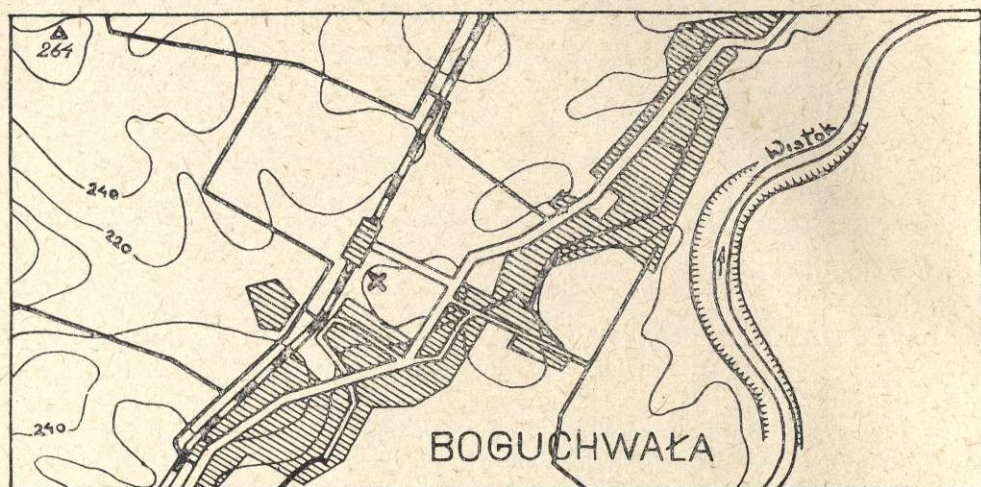
SPRAWOZDANIE Z RATOWNICZYCH PRAC WYKOPALISKOWYCH W BOGUCHWALE, POW. RZESZÓW

W drugiej połowie czerwca 1956 r. przeprowadzone zostały z ramienia Konserwatora Zabytków Archeologicznych badania ratownicze w Boguchwale, pow. Rzeszów. Prace wykopaliskowe prowadziła A. Dzieduszycka przy współudziale R. Michalskiej. Badania obejmowały teren eksploatowany przez cegielnię. Już w 1933 r. odkryto na terenie cegielni w pobliżu stacji kolejowej kilka jam, zawierających zabytki z okresu rzymskiego, oraz luźne znaleziska kultury ceramiki wstęgowej rytej. Dopiero jednak w 1947 r. przeprowadzono pierwsze badania na niszczonym przez eksploatację gliny lessowej stanowisku¹. Wynikiem badań było stwierdzenie kilku ziemianek kultury ceramiki wstęgowej rytej i z okresu rzymskiego. W 1953 r. stwierdzono znów istnienie zniszczonych przez cegielnię jam kultury ceramiki wstęgowej klutej².

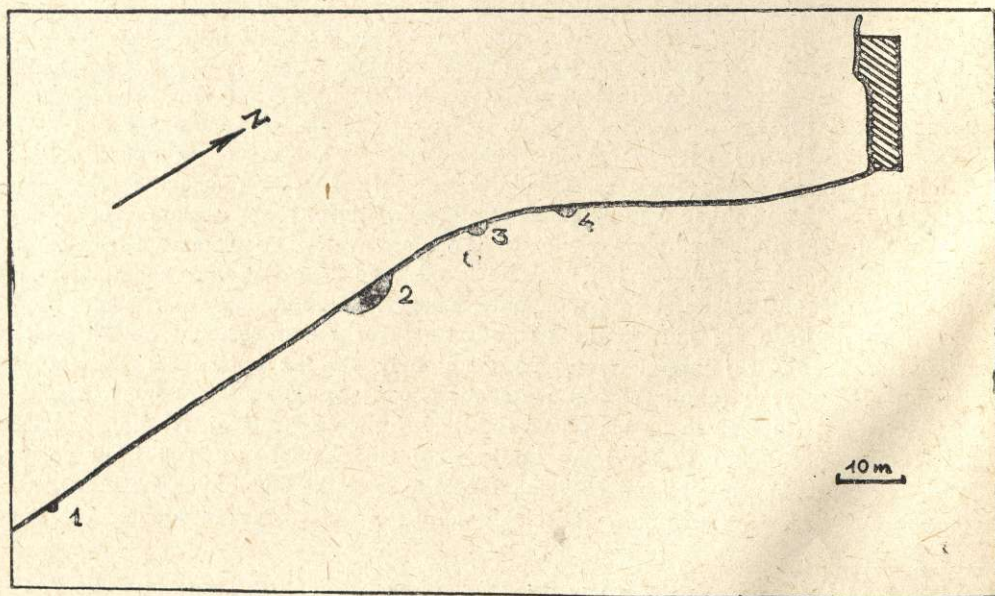
Stanowisko opisywane znajduje się na północno-zachodnim stoku jednego ze wzgórz wznoszących się nad lewobrzeżną doliną zalewową Wisłoka, oddalonego od stanowiska o blisko 2 km. Badaniami objęto szkarpe lessową powstałą w wyniku eksploracji gliny do cegielni. W ścianie szkarpy wyeksplorowano 4 jamy zniszczone przeciętnie w $\frac{3}{4}$ przez prace cegielniane. Poza tym w miejscu nadającym się do prac archeologicznych (nie objętym uprawą) założono dodatkowy wykop celem uchwycenia zarysów jam w całości. Odkryto tam i zbadano 8 jam całkowicie zachowanych, 2 płytkie wgłębienia oraz 4 jamy w szkarpie, w znacznej części zniszczone. W środkowej części wykopu obejmującego 72 m² na głębokości 40 cm ukazała się górna część skupiska, składającego się z 10 jam rozciągających się na odcinku 10 m. Górna część tego skupiska tworzyła wydłużony nieregularny zarys. Jamy te przecinały się niejednokrotnie. Miały kształt nieckowaty. Głębokość ich była bardzo zbliżona, od 50 do 70 cm, tak jak i średnice, od 1 do 2 m. Podobny charakter miały 3 uszkodzone jamy znajdujące się w ścianie szkarpy. W południowo-wschodniej części wykopu znajdowała się jama 5 nie uszkodzona przez żaden sąsiedni obiekt. Kształt i wymiary środkowej części jamy podobne były do już opisanych. Różniła się tylko od nich płytką (około 10 cm) warstwą, otaczającą górną część jamy. Średnica tej części wynosiła 3,60 m na osi dłuższej i 1,50 m na osi krótszej. Na głębokości 50 do 60 cm w północnej części jamy znajdowało się skupisko dużych grud polepy. Można przypuszczać, że opisane 10 jam stanowiło szczątki podobnych obiektów, których całkowity zarys, głównie w częściach górnych, został przez wzajemne przecina-

¹ A. Żaki, *Osada neolityczna w Boguchwale, pow. Rzeszów*, „Sprawozdania PAU”, t. 49 : 1948, s. 169.

² A. Żaki, *Nowe odkrycia archeologiczne*, ZOW, R. 22 : 1953, s. 147.



Ryc. 1. Boguchwała, pow. Rzeszów. Stanowisko kultury ceramiki wstęgowej rytej (x)



Ryc. 2. Boguchwała, pow. Rzeszów. Wykop i eksplorowane jamy w szkarpie

nie się zamazany. Uwidacznia się to w jamie 14, której północno-zachodnia część, nie uszkodzona przez żadną inną jamę, była przypuszczalnie górna, szerszą częścią obiektu. Na głębokości 60 do 70 cm znajdowało się tam skupisko dużych grud polepy.

W północno-zachodniej części wykopu znajdowały się jamy 15 i 16, których owalny zarys ukazał się na głębokości 50 cm. Średnice ich wynosiły 1 i 2 m. Były to płytkie wgłębienia (warstwa grubości 10 cm) o płaskim dnie. Nie zawierały zabytków.

Jama 2, znajdująca się w ścianie szkarpy na południe od wykopu, odbiegała znacznie od pozostałych jam. Była to duża, owalna jama w środkowej, najgłębszej części nieckowata. Średnica jej wynosiła około 9 m, głębokość 60 cm. Wypełnisko jamy stanowiła czarna próchnica, zmieszana z dużą ilością materiału osadniczego, którego większą część stanowiły skorupy. Przy dnie jamy, w otoczeniu dużych fragmentów naczyń i śladów ognia znajdowały się trzy przepalone płyty z piaskowca.

Wypełnisko jam stanowiła ciemnobrunatna ziemia, niekiedy czarna, przemieszana z drobnymi grudkami polepy i węgla drzewnych. Ziemia ta była silnie zbita.

Skorupy znalezione w jamach pochodziły przeważnie z dużych, grubościennych naczyń o niestarannie wygładzonych powierzchniach. Wśród nich znajdowało się zaledwie kilka fragmentów czarek, zdobionych ornamentem rytym. Na niektórych ułamkach naczyń znajdowały się guzki charakterystyczne dla kultury ceramiki wstęgowej rytej.

Kilka odpadków krzemienych i obsydianowych zdaje się wskazywać na istnienie miejscowej pracowni krzemieniarskiej, zaopatrywanej w surowiec importowany.

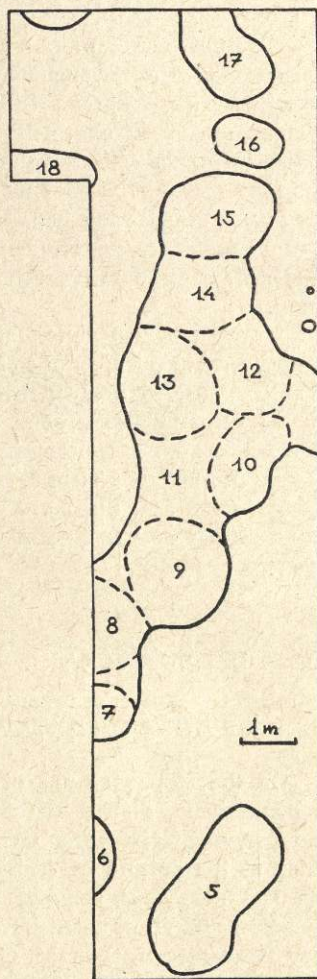
Ciekawym znaleziskiem z górnej części jamy 14 okazała się mała grudka czerwonego minerału służącego jako barwik³.

W ciągu ostatnich lat na sąsiednich przylegających do stanowiska w Boguchwale wzgórzach lessowych, a także w pobliżu obecnego koryta Wisłoku, stwierdzono ślady osadnictwa neolitycznego w postaci skorup kultury ceramiki wstęgowej rytej.

Dokładna analiza materiałów z Boguchwały pozwoli na wyciągnięcie szerszych wniosków odnośnie do badanego stanowiska oraz zagadnień z nim związanych.

Zakład Archeologii Polski
IHKM PAN w Krakowie

³ Mgr J. Kubisz rozpoznał w mineralu tym żelaziak czerwony, używany do dziś jako barwik. Mineral ów występuje w Polsce w Górach Świętokrzyskich, w Tatrach i na Dolnym Śląsku. Wobec małego prawdopodobieństwa powstania tego rodzaju utworów hematytowych w lessach można przypuścić, że mineral ów został przytransportowany do Boguchwały jako surowiec służący do barwienia.



Ryc. 3. Boguchwała, pow. Rzeszów. Wykop z zagęszczeniem jam

АННА ДЗЕДУШЫЦКА

ОТЧЕТ О РАСКОПКАХ В БОГУХВАЛЕ, РАЙ. ЖЕШОВ

В Богухвале, рай. Жешов, проведено в 1956 г. исследования на склоне одного из холмов возносящихся при заливной долине Вислока. В заключении исследований открыты 18 ям принадлежащих к культуре ленточной керамики с гравированным орнаментом, разных размеров и форм. Среди этих ям 15 было одного типа (форма лоханки, углубление 50—70 см, диаметр 1—2 м). 10 из них творили вытянутое сборище, пересекаясь неоднократно в отрезке 10 м. Одна из ям (нр. 2) по всякой вероятности была землянкой. Она имела овальную форму, в серединной, самой глубокой части в виде лоханки (диаметр 9 м, глубина 60 см). Две ямы (нр. 16 и 17) были мелкими углублениями толщиной 10 см с плоским дном.

Темная земля заполняющая ямы содержала мелкие кочки обмазки, древесные угольки и черепки по большей части принадлежащие к большим толстостенным сосудам культуры ленточной керамики с гравированным орнаментом. Несколько кремневых и обсидиановых обломков допускают предполагать, что в Богухвале находилась мастерская для обработки кремня, снабжение которой состояло из импортного сырья. В одной из ям найдено кочку красного минерала, употребляемого как краска. Следы поселения культуры ленточной керамики с гравированным орнаментом находятся по соседующим холмам, окружающим исследуемую стоянку.

ANNA DZIEDUSZYCKA

A REPORT ON EXCAVATIONS IN BOGUCHWAŁA, DISTRICT RZESZÓW

On the slopes of one of the hills rising above the valley of the river Wisłoka in Boguchwała, district Rzeszów, excavations were carried out in 1956. The aim was to preserve disappearing archaeological evidence. 18 pits of various sizes and shapes dated at the culture of "spiral meander" pottery were found and explored. 15 of the pits had numerous common traits (trough shaped, 50—70 cm deep and 1—2 m in diameter) and 10 of them were assembled on an elongated site about 10 m long where they frequently intersected. One pit (No. 2) had probably been an earth-hut. Its shape was oval and in the middle where the pit was the deepest the bottom was trough shaped. The diameter was 9 m and depth 60 cm. Two other pits (Nos. 16 and 17) were shallow, about 10 cm deep with a flat bottom.

The dark material filling the pits contained fragments of clay plaster, charcoal and earthenware, mostly large thick-walled vessels of the culture of "spiral meander" pottery. Several chips of flint and obsidian probably came from a stone-cutter's shop which worked at Boguchwała on imported material. In one of the pits there was a piece of a red mineral which probably had been used as pigment. On the neighbouring hills round the explored site there were other traces of the culture of "spiral meander" pottery.